

Sygn. akt I Ns 957/19

POSTANOWIENIE

Dnia 24 maja 2021 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodnicząca: Sędzia S.R. Agata Kłosińska

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Leszczyńska

po rozpoznaniu w dniu 24 maja 2021 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z wniosku M. B.

z udziałem Ł. W., M. W., Gminy M. Ł. – Prezydenta Miasta Ł.

o stwierdzenie nabycia spadku po A. B.

postanawia:

1. stwierdzić, że spadek po A. B., córce M. Z. i T. K. z domu K., zmarłej w dniu 4 sierpnia 2019 roku w Ł., której ostatnie miejsce zwykłego pobytu znajdowało się w Ł., na podstawie ustawy z dobrodziejstwem inwentarza nabyli synowie: Ł. W. (syn W. A. i A. E.) oraz M. W. (syn W. A. i A. E.) po 1/2 (jednej drugiej) części każdy z nich;
2. ustalić, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie;
3. nieuiszczonymi kosztami sądowymi obciążyć Skarb Państwa.

Sygn. akt I Ns 957/19

UZASADNIENIE

Wnioskiem z 10 października 2019 r. wnioskodawca M. B. wniósł

o otwarcie i ogłoszenie testamentu z 30 lipca 2019 r. sporządzonego własnoręcznie przez A. B., zmarłą 4 sierpnia 2019 r. i ostatnio stale zamieszkałą w Ł. przy

ul. (...), oraz o stwierdzenie nabycia spadku po A. B. przez Gminę M. Ł. na podstawie wskazanego wyżej testamentu.

W uzasadnieniu wniosku wskazał, że A. B. była jego córką, w chwili śmierci była stanu wolnego. Jej spadkobiercami ustawowymi są zstępni – synowie Ł. W. i M. W.. Ze względu na brak kontaktu ze spadkobiercami ustawowymi wnioskodawca zobowiązany został przez A. B. do załatwienia sprawy związanej z wykonaniem jej ostatniej woli. Wskazał, że spadkodawczyni sporządziła własnoręczny testament załączony do wniosku w którym powołała do spadku po sobie Gminę M. Ł..

(wniosek k.5-6)

Wezwana w charakterze uczestnika Gmina M. Ł. pismem z 27 grudnia

2019 r. wniosła o podjęcie przez Sąd z urzędu czynności w celu ustalenia kręgu spadkobierców po A. B., w tym wystąpienie do odpowiednich instytucji państwowych celem ustalenia danych uczestników postępowania. Wniosła o

odebranie zapewnień spadkowych od ustalonych przez Sąd uczestników postępowania, celem ustalenia wszystkich osób uprawnionych do nabycia spadku z mocy ustawy, a także testamentu, ich miejsca zamieszkania oraz ustalenia masy spadkowej. W przypadku braku możliwości odebrania zapewnienia spadkowego lub wątpliwości co do jego treści, Gmina wniosła o wezwanie spadkobierców przez ogłoszenie na zasadzie art.672 k.p.c.

W uzasadnieniu wniosku Gmina wskazała, że zgodnie z zapisem testamentowym A. B. przekazała budynek przy ul. (...) Gminie M. Ł.. Dla przedmiotowej nieruchomości Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi XVI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...). W księdze wieczystej jako współwłaściciele ujawnieni są Gmina M. Ł. w udziale 4/8 części, W. S. w udziale 2/8 części, Z. S. w udziale 1/8 części oraz T. B., która była matką A. B., w udziale 1/8 części. W dziale III księgi wieczystej widnieje ostrzeżenie o niezgodności stanu prawnego ujawnionego w księdze z rzeczywistym stanem prawnym. Z zapisów ewidencji gruntów i budynków wynika, że przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi w sprawie o sygn. akt II NS 1408/15 wydane zostało postanowienie o nabyciu spadku, bez wskazania kto nabywa ten spadek i na jakiej podstawie. W ocenie Gminy M. Ł. z dużym prawdopodobieństwem A. B. nabyła spadek po swojej matce, T. K. z domu K., urodzonej (...) i zmarłej 7 sierpnia 2015 r., lecz prawa do spadku nie zostały ujawnione w księdze wieczystej.

(odpowiedź na wniosek, k.27)

W odpowiedzi na wniosek z 3 lutego 2020 r. uczestnik Ł. W., podniósł, iż nie posiada wiedzy, aby A. B. pozostawiła testament i nie zna jego treści. Uczestnik złożył zastrzeżenia do załączonego testamentu własnoręcznego kwestionując, że A. B. w chwili jego sporządzania była w stanie umożliwiającym świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli. Wniósł o:

- zwrócenie się do jednostek medycznych zajmujących się leczeniem spadkodawczyni o udostępnienie dokumentacji medycznej w celu ustalenia stanu zdrowia A. B. i wykazania, czy w momencie sporządzania testamenty znajdowała się w stanie umożliwiającym świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli,
- zobowiązanie wnioskodawcy do wskazania jednostek medycznych, w których leczyla się A. B.,
- zwrócenie się do Sądu Rejonowego w Łodzi o nadesłanie akt postępowania prowadzonego pod sygn. akt IV Ns II 884/88, w którym stwierdzono nabycie spadku po Z. S., w celu ustalenia kim dla Z. S. był W. S., ewentualnie o dopuszczenie dowodu z akt księgi wieczystej o numerze (...),
- zwrócenie się do Sądu Rejonowego w Łodzi o udzielenie informacji, czy toczyło się postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłej T. B. pod sygn. akt II Ns 1408/15 i dopuszczenie dowodu z akt tego postępowania, w celu ustalenia kręgu spadkobierców po T. B. i składu masy spadkowej po A. B.,
- zwrócenie się do Sądu Rejonowego w Łodzi z zapytaniem, czy toczyło się postępowanie spadkowe po W. S. i ustalenie kręgu jego spadkobierców, w celu ustalenia składu masy spadkowej po A. B.,
- zwrócenie się do Wydziału Ewidencji Gruntów i Budynków Starostwa Powiatowego w Ł. o udzielenie informacji o nieruchomościach, których właścicielem była A. B., w celu ustalenia składu masy spadkowej,
- przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu grafologii na okoliczność, czy załączony do akt testament sporządzony został własnoręcznie przez A. B.,
- przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego lekarza na okoliczność, czy A. B. w chwili sporządzania testamentu znajdowała się w stanie umożliwiającym świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli.

W uzasadnieniu uczestnik Ł. W. wskazał, że nie wiedział, aby A. B. pozostawiła testament, w którym jedynym spadkobiercą po sobie uczyniła Gminę M. Ł.. Ponieważ spadkodawczyni nie poinformowała żadnego ze spadkobierców ustawowych o zamiarze powołania do spadku w całości Gminy uczestnik wskazał, że istnieje prawdopodobieństwo, iż załączony do wniosku testament nie został w całości bądź w części sporządzony przez A. B.. Wątpliwość uczestnika wzbudziła zarówno treść rozrządzenia testamentowego jak i charakter pisma jakim został sporządzony testament. Ponadto wskazał, że z uwagi na fakt, iż przed śmiercią spadkodawczyni leczyła się na chorobę nowotworową a testament został sporządzony w krótkim odstępie czasu od jej zgonu istnieje możliwość, iż w chwili sporządzania testamentu spadkodawczyni nie była zdolna do świadomego sporządzenia testamentu. W chwili jego sporządzania A. B. mogła znajdować się pod wpływem osób, które się nią zajmowały, ponieważ z uwagi na stan zdrowia była podatna na sugestie, co uzasadnia uznanie, że testament jest nieważny. Ponieważ spadkodawczyni mogła być spadkobiercą Z. S., T. B. i W. S., konieczne jest ustalenie całej masy spadkowej, w tym czy A. B. była właścicielką innych nieruchomości.

(odpowiedź na wniosek, k.47-48)

Pismem z 10 lutego 2020 r. wnioskodawca M. B. poinformował, że przeprowadzono postępowanie spadkowe po T. B.. Do pisma załączono odpis postanowienie Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi z 20 października 2015 r., wydanego w sprawie o sygn. akt II Ns 2033/15.

(pismo k.52-53)

Uczestnik M. W. oświadczył, że spadkodawczyni A. B. została zmuszona do sporządzenia testamentu własnoręcznego załączonego do akt.

(protokół z rozprawy z 18 września 2020 r. przeprowadzonej w drodze pomocy sądowej I Cps 16/20, k.182v; elektroniczny protokół rozprawy, k. 183, znacznik czasowy 00:02:59)

Do zamknięcia rozprawy wnioskodawca i uczestnicy postępowania pozostali przy swoich stanowiskach w sprawie.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

A. B., córka M. i T. z domu K. zmarła 4 sierpnia 2019 r.

w Ł., gdzie ostatnio stale przebywała i zamieszkiwała przy ul. (...).

Pozostawiła dwoje dzieci - synów M. W. i Ł. W.. Innych dzieci naturalnych ani przysposobionych nie miała. W chwili śmierci była panną

(bezsporne, akt zgonu k.8, akt urodzenia M. W. k.9, akt urodzenia Ł. W. k.10; zapewnienie spadkowe Ł. W. k. 56, elektroniczny protokół rozprawy, k. 58, znacznik czasowy 00:04:39 zapewnienie spadkowe M. W. k. 182-182v, elektroniczny protokół rozprawy, k. 183, znacznik czasowy 00:02:59)

30 lipca 2019 r. A. B. sporządziła testament własnoręczny następującej treści: „Ja, A. B. obejmuję zarząd kamienicy, domu, po śmierci mojej mamy, nie daruję budynku nikomu. Tylko miastu. Dzieci nie chcą, ojciec przy mamie się odpisał. Dlatego proszę o załatwienie mojej prośby i danie wszystkiego miastu. (...) dn 30.7.2019 r (...) 190/3”.

Testament został otwarty i ogłoszony przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi 24 lutego 2020 r.

(protokół k.55, testament –akta testamentowe I Ns 957/19, zeznania E. B. k.90, znacznik czasowy 00:09:19; zeznania K. G., k.91, znacznik czasowy 00:28:54-00:43:05; zeznania B. S. k.92, znacznik czasowy 00:53:31 - elektroniczny protokół rozprawy, k. 94)

Żaden ze spadkobierców nie zrzekał się dziedziczenia, nie został uznany za niegodnego dziedziczenia, nie składał oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku.

(zapewnienie spadkowe Ł. W. k. 56, elektroniczny protokół rozprawy, k. 58, znacznik czasowy 00:04:39 zapewnienie spadkowe M. W. k. 182-182v, elektroniczny protokół rozprawy, k. 183, znacznik czasowy 00:02:59)

W chwili sporządzania testamentu A. B. leczyła się onkologicznie.

Nie leczyła się psychologicznie ani psychiatrycznie. Bezpośrednio przed swoją śmiercią była w słabej kondycji fizycznej jednakże pozostawała świadoma, w pełnym kontakcie słowno – logicznym. Rozpoznawała odwiedzające ją osoby.

A. B. testament sporządziła w obecności E. B. i K. G.. Po jego spisaniu A. B. pokazała sporządzony przez siebie testament E. B., K. G. i B. S.. Testament został sporządzony pod koniec lipca 2019 roku, bezpośrednio przed ostatnim przed jej śmiercią pobytem w szpitalu.

(zeznania E. B. k.90, znacznik czasowy 00:09:19; zeznania K. G., k.91, znacznik czasowy 00:28:54-00:43:05; zeznania B. S. k.92, znacznik czasowy 00:53:31 - elektroniczny protokół rozprawy, k. 94)

W trakcie choroby nie odnotowano obecności zaburzeń psychicznych u spadkodawczyni. Przed stwierdzeniem raka szyjki macicy A. B. nie korzystała z leczenia psychiatrycznego ani psychoterapii. W czasie sporządzania testamentu z 30 lipca 2019 r. A. B. nie miała zniesionej zdolności do świadomego i swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli.

(opinia biegłego psychiatry, k.200-204)

Zapisy tekstowe testamentu sporządzonego 30 lipca 2019 r. zakończone podpisem (...) nakreśliła A. B.. Zapisy o treści „tylko miastu”, „i danie wszystkiego miastu. (...)” oraz „30.07. (...)” nie zostały nakreślone przez A. B..

(opinie biegłego z zakresu badania pisma ręcznego, k.264)

A. B. jest wyłącznym spadkobiercą swojej matki T. B..

(bezsporne, także kserokopia postanowienia, k. 54)

Udział w zabudowanej nieruchomości gruntowej przy ul. (...) dla której Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi XVI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...) odziedziczony po matce T. B. stanowił jedyny majątek spadkowy A. B..

(dowód z przesłuchania stron postępowania, k. 57, elektroniczny protokół rozprawy, k. 58, znacznik czasowy 00:26:50)

Powyższe ustalenia faktyczne na temat faktów istotnych dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy Sąd poczynił na podstawie powołanych wyżej dowodów, w tym aktów stanu cywilnego złożonych do akt sprawy, których wiarygodność nie budziła wątpliwości.

W zakresie ustaleń faktycznych odnośnie tego czy dokument zatytułowany testament, złożony przez wnioskodawcę M. B. został w całości sporządzony i podpisany przez A. B. Sąd oparł się na pisemnej opinii biegłego z zakresu badań pisma ręcznego. Wnioski biegłego zostały należycie uzasadnione z punktu widzenia wiedzy technicznej związanej z badaniami komparatystycznymi pism, ponadto przedmiotowa opinia nie była kwestionowana przez żadną ze stron. Uwzględniając powyższe Sąd uznał opinię biegłego za pełnowartościowe źródło informacji specjalnych miarodajne dla dokonania ustaleń faktycznych w sprawie. W zakresie ustalenia zdolności testowania przez A. B. Sąd oparł

się na opinii biegłego z zakresu psychiatrii, która również w uwagi na stanowczość wyrażonych w niej wniosków umotywowanych analizą złożonych do akt dokumentów, w tym dokumentacji medycznej stanowiła pełnowartościowe źródło wiadomości specjalnych.

Warto wskazać, iż konkluzje biegłego psychiatry korespondowały z treścią zeznań przesłuchanych w sprawie świadków odnośnie świadomości i stanu psychicznego spadkodawcy.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 670 k.p.c. Sąd spadku z urzędu bada, kto jest spadkobiercą.

W szczególności ustala, czy spadkodawca nie pozostawił testamentu.

Sąd stwierdzi nabycie spadku przez spadkobierców, choćby byli nimi inne osoby niż te, które wskazali uczestnicy. W postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku sąd wymienia spadkodawcę oraz wszystkich spadkobierców, którym spadek przypadł, jak również wysokość ich udziałów (art. 677 §1 k.p.c.).

Zgodnie z art. 926 § 1 k.c. powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu. Dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy w ważnym testamencie albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą. W § 2 tego przepisu wyrażono generalną zasadę, że powołanie do dziedziczenia z testamentu ma pierwszeństwo przed dziedziczeniem ustawowym. Zasada ta zabezpiecza pełną realizację swobody w dysponowaniu majątkiem na wypadek śmierci.

Jeżeli zatem spadkodawca wyraził swoją wolę w formie testamentu i testament ten jest ważny w świetle obowiązujących przepisów, Sąd obowiązany jest stwierdzić nabycie praw do spadku stosownie do woli spadkodawcy wyrażonej w testamencie, chociażby wola spadkobierców ustawowych, będących uczestnikami postępowania spadkowego, była inna.

Testament jest jedyną czynnością prawną, która może być dokonana na wypadek śmierci (mortis causa), co oznacza, że skutki prawne związane z rozporządzeniem testamentowym powstają dopiero z chwilą śmierci testatora. Jest to czynność jednostronna, osobista, nieskierowana do żadnego adresata.

Zgodnie z art. 949 § 1 k.c. **spadkodawca może sporządzić testament, w ten sposób, że napisze go w całości pismem ręcznym, podpisze i opatrzy datą.**

Testament przewidziany w art. 949 § 1 k.c. jest testamentem własnoręcznym spadkodawcy. Ustawodawca nie używa wprawdzie określenia "własnoręczny", ale wniosek ten płynie ze sformułowania: "spadkodawca może sporządzić testament w ten sposób,

że napisze go w całości pismem ręcznym", zawartego w treści ww. przepisu. Testament własnoręczny należy do grupy testamentów zwykłych, co oznacza, że może być sporządzony przez każdą osobę fizyczną mającą zdolność testowania w każdym momencie. Będzie on również ważny bezterminowo i wywoła skutki mortis causa, chyba że testator za swojego życia testament ten odwoła. **Jako wymogi formalne dla ważnego sporządzenia testamentu własnoręcznego ustawodawca zastrzega konieczność, by spadkodawca napisał go w całości pismem ręcznym, podpisał i opatrzył datą.** Wyjątkowo jednak brak daty nie będzie pociągał za sobą nieważności testamentu (art. 949 § 2 k.c.).

Dla ważności testamentu własnoręcznego cała treść tego testamentu musi być zatem spisana osobiście przez testatora. W doktrynie prawa i orzecznictwie wskazuje się, iż wymaganie własnoręczności sporządzenia aktu ostatniej woli pełni wiele ważnych funkcji. Po pierwsze, utrudnia sfalszowanie testamentu (znacznie łatwiej podrobić sam podpis, niż sporządzić treść całego dokumentu). Po drugie, nadaje powagę czynności sporządzania testamentu i skłania ku gruntownemu przemyśleniu treści oświadczenia przez spadkodawcę. Po trzecie, łatwo pozwala oddzielić oświadczenie ostatniej woli od innych oświadczeń spadkodawcy (testamentem jest wyłącznie treść spisana własnoręcznie). Po czwarte, pozwala uniknąć ponoszenia kosztów związanych ze sporządzeniem aktu ostatniej woli (np. związanych z koniecznością zapłaty wynagrodzenia profesjonalistom za asystowanie przy dokonywaniu takiej czynności prawnej).

Testament własnoręczny sporządza sam testator. Przy tej formie testamentu nie jest wymagana obecność świadków. **Podpis spadkodawcy pod testamentem własnoręcznym musi być także postawiony przez niego odrębnie.** Nie jest dopuszczalne – ani technicznie możliwe – posłużenie się tu podpisem elektronicznym. Nie ma możliwości posłużenia się inną osobą, która z upoważnienia bądź jako pełnomocnik złożyłaby podpis za spadkodawcę. Przyjmuje się, przy tym, że nieczytelność podpisu spadkodawcy nie powinna automatycznie eliminować ważności testamentu, o tyle wprowadza element niepewności co do identyfikacji osoby testatora i autentyczności jego podpisu, który w takich sytuacjach powinien być każdorazowo weryfikowany w drodze opinii biegłego sądowego z zakresu analizy pismoporównawczej, by ocenić, czy podpis ten wykazuje cechy znamienne dla pisma testatora objętego treścią testamentu (i ewentualnie w porównaniu z innymi próbkami jego pisma, jeśli są dostępne) i czy testator stale się w taki sposób podpisywał (co wymagać będzie porównania tego podpisu z podpisami zamieszczonymi przez niego za życia na innych dokumentach). Zgodnie z etymologią słowa podpis przyjmuje się, że musi się on znajdować pod treścią oświadczenia woli testatora. Zakresem tego oświadczenia będzie więc objęte tylko to, co znajduje się nad podpisem. Sąd Najwyższy dodał jednak w tym kontekście, że wyjątkowo podpis może zostać umieszczony w innym miejscu, jeżeli jego związek z treścią tego oświadczenia będzie oczywisty (uchwała SN z 5.6.1992 r., III CZP 41/92, OSNCP 1992, Nr 9, poz. 147). Podpis na testamencie własnoręcznym dokumentuje zakończenie sporządzania testamentu (przed podpisaniem można mówić jedynie o projekcie testamentu); pozwala na identyfikację spadkodawcy jako autora testamentu; utrudnia sfalszowanie aktu ostatniej woli (ze względu na wymaganie własnoręcznego napisania takiego testamentu znaczenie tej cechy podpisu jest mniejsze); podkreśla solenny charakter testamentu jako czynności prawnej; dowodzi animus testandi spadkodawcy.

W niniejszej sprawie ujawniony został jeden testament własnoręczny (holograficzny), sporządzony przez spadkodawczynię A. B. w dniu 30 lipca 2019 r. Dla uznania, że dokument ten mógł zostać uznany za testament w rozumieniu art. 941 k.c. koniecznym jest spełnienie ustawowych wymagań co do jego formy i treści. W pierwszej kolejności Sąd ma obowiązek ustalić, czy dokument sporządzony został w sposób określony przepisami prawa i czy jest ważny.

Przedłożony Sądowi testament jest dokumentem własnoręcznym, sporządzonym zgodnie z wymaganiami art. 949 k.c. A. B. sporządziła go i podpisała własnoręcznie. Zasadnicza treść tego dokumentu spisana została osobiście przez spadkodawczynię, co wynika z opinii biegłego z zakresu badania pisma ręcznego. Na ważność tego oświadczenia nie ma wpływu niewskazanie przez spadkodawczynię daty jego sporządzenia. Jak zostało wskazane powyżej zgodnie z art. 949 § 1 k.c. warunkiem ważności testamentu własnoręcznego jest opatrzenie go przez testatora datą. Jednocześnie jednak § 2 tego przepisu stwierdza, że brak daty nie pociąga za sobą nieważności takiego testamentu, jeżeli nie wywołuje wątpliwości co do zdolności spadkodawcy do sporządzenia testamentu lub jego treści. Brak naniesienia przez A. B. daty sporządzenia testamentu nie oznacza więc nieważności tego oświadczenia, skoro z opinii biegłego psychiatry wynika, że w chwili jego sporządzania miała ona zdolność do świadomego i swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli. Na marginesie wspomnieć należy, że z zeznań świadków E. B., K. G. i B. S. można wyprowadzić jednoznaczne wnioski co do daty sporządzenia omawianego testamentu.

Uczestnicy M. W. i Ł. W. podnosili przy tym, że zachodzą przesłanki nieważności testamentu z art. 945 § 1 pkt 1) k.c., czyli sporządzenie go w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. W ich ocenie stan zdrowia A. B. czynił ją podatną na wpływ innych osób, które skłoniły ją do sporządzenia testamentu o ustalonej treści, a sama choroba nowotworowa na którą cierpiała spadkodawczyni mogła wyłączać świadome sporządzenie przedmiotowego dokumentu oraz rozpoznanie znaczenia i konsekwencji dokonanej czynności. Z zebranego materiału dowodowego nie wynika jednak, aby spadkodawczyni w chwili jego sporządzania znajdowała się w stanie opisanym w art. 945 § 1 pkt 1) k.c. Z zeznań świadków oraz opinii biegłego psychiatry wynika, że A. B. zdawała sobie sprawę z dokonywanej czynności prawnej, jej treści oraz znaczenia. Brak było przy tym podstaw do przyjmowania, że testament ten sporządzony został pod wpływem innych osób. Sąd ustalił bowiem, że w chwili spisywania testamentu

spadkodawczyni nie rozmawiała z nikim, kto mógłby oddziaływać na jej wolę lub decyzję. Ponadto z materiału dowodowego wynika, że A. B. okazała świadkom sporządzony przez siebie testament z informacją o jego spisaniu oraz jego treści. Także z opinii biegłego psychiatry wynika, że w chwili dokonywania tej czynności testatorka nie miała zniesionej zdolności do świadomego i swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli.

Tym samym omawiany testament należało uznać za ważny zarówno pod względem formy jak i pod względem materialnoprawnym (brak wad oświadczenia woli czy też zniesienia zdolności testowania).

Zgodnie z art. 959 k.c. spadkodawca może powołać do całości lub części spadku jedną lub kilka osób. Dla skuteczności ważnego testamentu konieczne jest, aby z jego treści, wynikało jednoznaczne wskazanie osoby lub osób powołanych do spadku jako spadkobierców. Tymczasem z załączonego do akt postępowania testamentu wynika, że wolą spadkodawczyni nie było powołanie żadnego, wyraźnie oznaczonego podmiotu jako spadkobiercy testamentowego. Z treści biegłego z zakresu badania pisma ręcznego wynika bowiem, iż sformułowania „tylko miastu”, „i danie wszystkiego miastu. (...)” oraz „30.07. (...)” nie zostały nakreślone przez A. B.. Z pominięciem powyższych sformułowań testament własnoręczny ma następującą treść: „Ja, A. B. obejmuję zarząd kamienicy, domu, po śmierci mojej mamy, nie daruję budynku nikomu. Dzieci nie chcą, ojciec przy mamie się odpisał. Dlatego proszę o załatwienie mojej prośby.”.

Powyższe uwagi musiały prowadzić do wniosku, że choć testament sporządzony przez A. B. jest ważny, to nie wywołuje on skutków prawnych przewidzianych dla rozporządzenia testamentowego. Oświadczenie spadkodawczyni nie wypełnia materialnoprawnych wymogów dla skuteczności testamentu w postaci powołania do całości lub części spadku jednej lub kilku osób. Należy przy tym jeszcze raz podkreślić, że z ustaleń przyjętych przez Sąd, które opierają się na opinii biegłego z zakresu badania pisma ręcznego, wynika, że A. B. nie uczyniła zapisów wskazujących Gminę M. Ł. jako jej spadkobiercę. Naniesienia te nie zostały sporządzone przez spadkodawczynię, co musiało skutkować wyeliminowaniem ich z ustalonej treści testamentu jako niestanowiące ostatniej woli spadkodawczyni. Art. 949 § 1 k.c. wymaga, aby testament własnoręczny (holograficzny) napisany został przez rozporządzającego w całości pismem ręcznym. Nie stanowi testamentu własnoręcznego dokument, którego treść została spisana przez osobę trzecią i opatrzona podpisem spadkodawcy. Tak samo należy oceniać te części testamentu, które nie pochodzą bezpośrednio z ręki spadkodawcy, lecz uczynione zostały później przez inną osobę. Nie mogą one wywoływać żadnych skutków prawnych. Dlatego elementy testamentu o treści „tylko miastu”, „i danie wszystkiego miastu. (...)” i „30.07. (...)”, z których wynikać miało powołanie jako jedyne spadkobiercy Gminy M. Ł. były bezskuteczne bowiem nie pochodzące od spadkodawcy.

Powyższa ocena nie podważa twierdzeń świadków E. B., K. G. i B. S., z których wynika, że A. B. pragnęła uczynić swoim spadkobiercą Gminę M. Ł.. Takie twierdzenia świadków nie mogą jednak podważać faktycznej treści sporządzonego testamentu, w którym wbrew wymogom ustawy nie wskazano wyraźnie podmiotu powołanego do spadku jako spadkobiercy testamentowego. Takie postępowanie spadkodawczyni nie mogło być przy tym traktowane jako złożenie testamentu szczególnego, w postaci testamentu ustnego. Po pierwsze przedmiotowe oświadczenie nie zostało złożone równocześnie wobec trzech świadków, w myśl art. 952 §1 k.c., a ponadto nie można uznać, że A. B. nie mogła zachować zwykłej formy testamentu. Niemożność taka jest jedną z przesłanek, które warunkują dopuszczalność sporządzenia testamentu ustnego. Skoro z niewątpliwych ustaleń faktycznych w sprawie wynika, że A. B. mogła sporządzić i sporządziła własnoręczny testament pisemny, to jej późniejsze oświadczenie wobec E. B., K. G. i B. S. nie mogło zostać uznane za testament ustny. Dlatego relacjonowane przez świadków deklaracje spadkodawczyni, że chce do spadku po sobie powołać Gminę M. Ł., nie mogło wywierać żadnych skutków prawnych.

Podobnie wskazać trzeba, że zasady wykładni testamentu, o których mowa w art. 948 k.c. nie uprawniają do przyjmowania, że testament własnoręczny sporządzony przez A. B. zmierzał do wskazania Gminy M. Ł. jako powołanej do spadku. W pierwszej kolejności należy bowiem wyklądać takie oświadczenie językowo – zgodnie z jego literalnym ujęciem, czyli tak jak zapisał je spadkodawca. Jak już przy tym wskazano wyżej, nie wynika z niego, aby wolą testatorki było powołanie Gminy jako jedyne spadkobiercy.

W ocenie Sądu nie można uzupełnić niewskazanego wyraźnie w testamencie powołania do spadku Gminy M. Ł. w oparciu o zeznania świadków E. B., K. G. i B. S.. Za niedopuszczalne należy uznać interpretowanie treści testamentu w sposób rozszerzający jego faktyczne zapisy poprzez odwołanie się do zeznań świadków, w sytuacji gdy spadkodawca miał możliwość i swobodę jednoznacznego ujęcia swojej ostatniej woli Dlatego nie można było, wobec braku wyraźnego oznaczenia Gminy M. Ł. jako spadkobiercy testamentowego dokonanego własnoręcznie przez A. B., interpretować sporządzonego przez nią oświadczenia woli w taki sposób, aby uzupełniająco w oparciu o zeznania świadków uznać Gminę M. Ł. jako powołanego spadkobiercę testamentowego.

Na koniec należy rozważyć dlaczego testament własnoręczny A. B. nie może być uznany jako testament negatywny.

Istota testamentu negatywnego sprowadza się do wyłączenia w treści testamentu określonych osób od dziedziczenia ustawowego, bez równoczesnego powołania innych spadkobierców. Jak się uznaje w takim przypadku „spadkodawca rozrządza swoim majątkiem na wypadek śmierci, lecz czyni to w sposób pośredni. Skutkiem testamentu negatywnego jest z reguły dziedziczenie ustawowe majątku testatora, sporządzającego taki testament według zasad określonych w Kodeksie cywilnym (art.931 i n.), z pominięciem jednak wyłączonego. To zaś ma znaczenie dla kwestii kolejności dziedziczenia ustawowego oraz (lub) wielkości udziałów, przypadających spadkobiercom dziedziczącym z ustawy.” (S. W., F. Z., (...), Studia Prawa Prywatnego 2006, Nr 2).

W analizowanej sprawie spadkodawczyni nie wskazała wyraźnie kogo wyłącza od dziedziczenia. W pierwszej części wskazuje, iż „nie daruję budynku nikomu”, a następnie dodaje „Dzieci nie chcą, ojciec przy mamie się odpisał”. Druga część, stanowi zdaniem Sądu ocenę spadkodawczyni w zakresie stosunku potencjalnych spadkobierców ustawowych – dzieci - do masy spadkowej. Nie można natomiast interpretować ww. zapisu jako woli wyłączenia synów i ojca od dziedziczenia. Opisane sformułowanie jest relacją domniemanej postawy potencjalnych spadkobierców odnośnie spadku nie wyraża natomiast w sposób wyraźny woli samej spadkodawczyni pozbawienia ww. osób praw do spadku. Brak jest bowiem, zdaniem Sądu wyraźnego sformułowania, wskazującego na chęć pozbawienia dzieci bądź ojca praw do spadku (choćby poprzez użycie słów nie chcę aby określone osoby dziedziczyły po mnie) przeciwnie podkreśla chęć pozostawienia spadkobiercom ustawowym decyzji odnośnie spadku oraz nie narzuca nikomu z najbliższej rodziny roli spadkobiercy testamentowego.

Podsumowując powyższe rozważania stwierdzić należy, że testament A. B., choć ważny, to nie wywołuje przewidzianych ustawą skutków prawnych co do rozporządzenia na wypadek jej śmierci. Testament ten, jako bezskuteczny, nie mógł stanowić podstawy do ustalenia kręgu spadkobierców, skoro spadkodawczyni nikogo w takim charakterze nie powołała. Dlatego konieczne było, zgodnie z art. 926 § 2 k.c., zastosowanie reguł dziedziczenia ustawowego.

Krąg spadkobierców ustawowych określają art. 931 i następne k.c. W pierwszej kolejności powołane z ustawy do spadku są dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek. Dziedziczą oni w częściach równych (art. 931 §1 k.c.). A. B. w chwili śmierci była panną i pozostawiła po sobie dwoje dzieci – Ł. W. i M. W. po stronie których nie zachodziły przeszkody do dziedziczenia. Nie zrzekli się bowiem praw do spadku po niej, nie byli uznanymi niegodnymi dziedziczenia, nie odrzucili również spadku. W konsekwencji cały majątek spadkowy przypada im w częściach równych. Ponieważ w sprawie upłynął sześciomiesięczny termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku przez ustalonych spadkobierców, o którym mowa w art. 1015 § 1 k.c., a wskazani wyżej spadkobiercy nie złożyli oświadczenia w tym przedmiocie, Sąd w zgodzie z art.1015 § 2 k.c. ustalił, że uczestnicy postępowania Ł. W. i M. W. przyjęli spadek po A. B. przez upływ czasu z dobrodziejstwem inwentarza

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, iż spadek po A. B. nabyli na podstawie ustawy z dobrodziejstwem inwentarza jej dwaj synowie – Ł. i M. W. po 1/2 części każdy z nich.

O kosztach niniejszego postępowania Sąd orzekł zgodnie z art.520 § 1 k.p.c.

W niniejszej sprawie uczestnicy postępowania byli równie zainteresowani jej rozstrzygnięciem. Brak było podstaw, które uzasadniałyby odejście od zasady rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów. Każde odstępianie od reguły wyrażonej w art.

520 § 1 k.p.c. wymaga precyzyjnego uzasadnienia, adekwatnego do wyniku i toku postępowania. Powinno także uwzględniać sytuację materialną uczestników (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 lutego 2012 r., II CZ 159/11 i z 15 lutego 2015 r., I CZ 1/12). W ocenie Sądu zasada, że każdy uczestnik postępowania ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie oznacza, że obciążają go koszty tych czynności, których sam dokonał, jak i czynności podjętych w jego interesie, także przez sąd, na jego wniosek lub z urzędu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 listopada 2010 r., III CZ 47/10).

W przedmiotowej sprawie okoliczności wskazane wyżej dają uczestnikom przymiot zainteresowanych w sprawie, a jednocześnie uzasadniają pozostanie przy zasadzie wyrażonej w art.520 § 1 k.p.c. Z tego względu orzeczono jak w punkcie 2. Sentencji postanowienia

Ponieważ w sprawie występowały nieuiszczone koszty sądowe związane z opiniami biegłych a brak było wystarczających podstaw do obciążenia tymi kosztami uczestników postępowania, w zakresie przekraczającym wysokość uiszczonych zaliczek, Sąd postanowił obciążyć tymi kosztami Skarb Państwa, zgodnie z art.113 ust.1 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. 2005 Nr 167, poz.1398 z późn. zm.) (pkt. 3. sentencji postanowienia).